

The Study of Emotional Intelligence of School Administrators

Gitiyapown Maikum¹, Wannika Chalakbang² & Akkaluck Pheasa^{3*}

1 Faculty of Education, Sakonnakhon Rajabhat University

2 Faculty of Education, Sakonnakhon Rajabhat University

3 Faculty of Education, Sakonnakhon Rajabhat University

** Corresponding author. E-mail: gitiyapown.mai67@snru.ac.th*

Abstract

This research article aimed to identify the components of emotional intelligence of school administrators. The process of the study was divided into two steps: 1. Study documents related to concepts, theories, and research from 10 sources in order to synthesize elements; Step 2: assessing the suitability of the components of the emotional intelligence of school administrators by 5 experts. The tools used in the research are: a document synthesis tool and a questionnaire. It is an estimation scale type with 5 statistical levels. Statistics used in data analysis were frequency, percentage, mean, and standard deviation. The research findings revealed that the emotional intelligence of school administrators comprised five components: 1. Self-awareness, 2. Self-regulation, 3. Empathy, 4. Self-motivation, and 5. Social skills. All components were deemed highly appropriate by the participants involved in the assessment. The findings provide valuable implications for both school administrators and supervisory agencies, serving as a foundation for evaluation, development, and strategic planning aimed at enhancing the emotional intelligence of school administrators.

Keywords: Emotional Intelligence, School Administrator, Emotional Self-awareness, Emotional Self-regulation

การศึกษาองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียน

กิตติยาภรณ์ ไหมคำ¹, วลัณิกา ฉลากบาง², และ เอกลักษณ์ เพียสา^{3*}

1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

2 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

3 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

* Corresponding author. E-mail: gitiyapawn.mai67@snru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียน แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียน โดยการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 10 แหล่ง และขั้นตอนที่ 2 การประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสังเคราะห์เอกสารและแบบสอบถามแบบชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียน จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) การตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง (2) การควบคุมอารมณ์ของตนเอง (3) การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น (4) การสร้างแรงจูงใจให้แก่ตนเอง และ (5) ทักษะทางสังคม 2) ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ 2) จากการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิพบว่าทุกองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการศึกษาครั้งนี้ เป็นประโยชน์ต่อการตรวจสอบและพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียนและหน่วยงานต้นสังกัดสามารถนำไปวางแผนหรือกำหนดเป็นแนวทางในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียน

คำสำคัญ: ความฉลาดทางอารมณ์, ผู้บริหารโรงเรียน, การตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง , การควบคุมอารมณ์ของตนเอง

บทนำ

ปัจจุบันโลกกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และเทคโนโลยี ซึ่งส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของผู้คน ทำให้เกิดความเครียด ความวิตกกังวล และความขัดแย้งเพิ่มมากขึ้น อารมณ์และความรู้สึกของบุคคลจึงกลายเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและความสามารถในการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข (Goleman, 1995) ปัจจุบันสังคมเริ่มตระหนักถึงความสำคัญของความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Intelligence : EI) เพราะช่วยให้บุคคลสามารถควบคุมและจัดการอารมณ์ของตนเองได้อย่างเหมาะสม ส่งผลให้มีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลง สามารถคิดและตัดสินใจด้วยเหตุผล รวมถึงแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ การรักษาสถิตทางอารมณ์ยังช่วยลดข้อขัดแย้งและปัญหาที่เกิดจากอารมณ์ ทำให้มีความยืดหยุ่นและรู้ประนีประนอมได้มากขึ้น (วิชญพงศ์ ไชยธิกุลโรจน์, 2564)

ความสามารถของบุคคลในการรับรู้และจัดการอารมณ์ของตนเอง รวมทั้งการแสดงออกทางอารมณ์อย่างเหมาะสมต่อสถานการณ์เป็นความฉลาดทางอารมณ์ของบุคคลที่สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองให้อยู่ในระดับที่สมดุลซึ่งส่งผลดีต่อสุขภาพจิตและการพัฒนาสติปัญญา ตลอดจนสามารถจัดการปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Mayer and Salovey, 1997) ความฉลาดทางอารมณ์จึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งต่อผู้บริหารในการปฏิบัติงาน การมีความฉลาดทางอารมณ์ที่ดีช่วยให้ผู้บริหารสามารถรับรู้ เข้าใจ และควบคุมอารมณ์ของตนเอง ตลอดจนสามารถจัดการกับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งยังส่งเสริมการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขและนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ (อังคณา สายแสงจันทร์, 2565)

นอกจากนี้ จากการศึกษารายงานผลการวิจัย ชี้ว่าความฉลาดทางอารมณ์เป็นตัวบ่งชี้หนึ่งของความเป็นผู้นำ ผู้บริหารที่มีความฉลาดทางอารมณ์สามารถจัดการกับอารมณ์ของตนเองได้อย่างเหมาะสม สามารถรับรู้และเข้าใจอารมณ์ของผู้ใต้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานได้ดี ช่วยสร้างบรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อความร่วมมือและก่อให้เกิดความเชื่อมั่นในตัวผู้นำ ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพและการบริหารที่ประสบความสำเร็จ (ชนิกานต์ สมโกชน์, 2568)

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียน เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ที่สามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนให้มีความฉลาดทางอารมณ์ นำไปสู่การบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำถามการวิจัย

1. องค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียน มีอะไรบ้าง
2. องค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับใด

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียน

หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียน

ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียน จากเอกสาร บทความวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

กร ศิริโชควัฒนา (2561) กล่าวไว้ว่า องค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร ไว้ 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ความรู้ความเข้าใจในอารมณ์ของตนเอง 2) ความสามารถในการจัดการกับอารมณ์ของตนเองได้ 3) ความสามารถในการสร้างแรงจูงใจให้กับตนเองได้ 4) ความเข้าอกเข้าใจผู้อื่น และ 5) ความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับคนอื่น

กนกพร โพธิมณี (2562) กล่าวไว้ว่า องค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร ไว้ 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง 2) การควบคุมอารมณ์ตนเอง 3) การสร้างแรงจูงใจให้แก่ตนเอง 4) การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น และ 5) การมีทักษะทางสังคม

ชาปิยา สิมลา (2563) กล่าวไว้ว่า องค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร ไว้ 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง 2) การควบคุมตนเอง 3) การสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง 4) การรับรู้ความรู้สึกของผู้อื่น และ 5) การมีทักษะทางสังคม

ปวีณา บุศยรัตน์ (2565) กล่าวไว้ว่า องค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร ไว้ 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การตระหนักในตนเอง 2)การควบคุมตนเอง 3) การสร้างแรงจูงใจในตนเอง และ 4) การเข้าใจบุคคลอื่น

อนุพล สนมศรี (2565) กล่าวไว้ว่า องค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร ไว้ 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง 2) การควบคุมอารมณ์ตนเอง 3) การสร้างแรงจูงใจให้แก่ตนเอง 4) การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น และ 5) การมีทักษะทางสังคม

ปฐมวิทย์ วิจิรวาท (2565) กล่าวไว้ว่า องค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร ไว้ 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง 2) การควบคุมอารมณ์ตนเอง 3) การสร้างแรงจูงใจให้แก่ตนเอง 4) การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น และ 5)การมีทักษะทางสังคม

Goleman (1997) กล่าวไว้ว่า องค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร ไว้ 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การตระหนักรู้อารมณ์ตนเอง 2) การควบคุมอารมณ์ของตนเอง 3) การสร้างแรงจูงใจให้แก่ตนเอง 4) การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น และ 5) ทักษะทางสังคม

Cooper and Sawaf (1997) กล่าวไว้ว่า องค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร ไว้ 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ความรอบรู้ทางอารมณ์ 2) ความเหมาะสมทางอารมณ์ 3) ความลึกซึ้งทางอารมณ์ และ 4) ความเป็นไปได้ทางอารมณ์

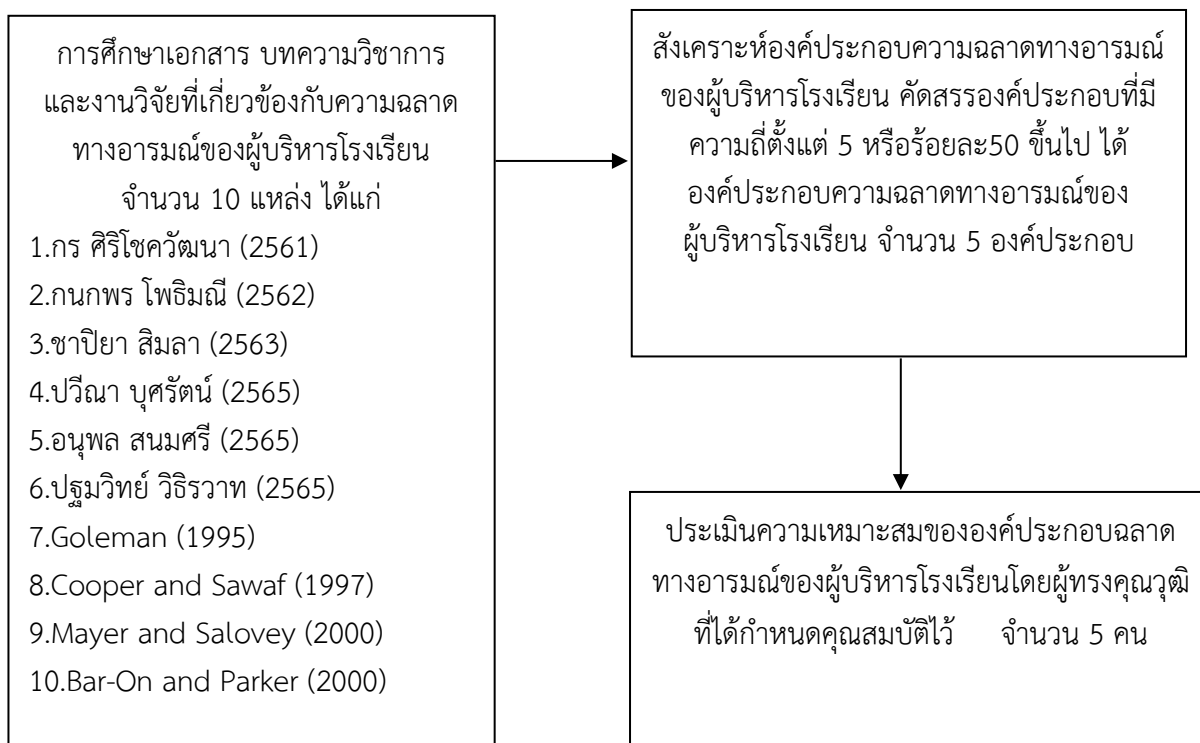
Mayer and Salovey (1997) กล่าวไว้ว่า องค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร ไว้ 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การรับรู้อารมณ์ตนเอง 2) การจัดการอารมณ์ 3) การสร้างแรงจูงใจ 4) การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น และ 5) การรักษาสัมพันธภาพ

Bar-On (2000) กล่าวไว้ว่า องค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร ไว้ 15 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การนับถือตนเอง 2) การตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง 3) การกล้าแสดงความรู้สึกของตนเอง 4) ความเป็นอิสระ 5) ความต้องการบรรลุสิ่งที่ตนปรารถนา 6) ความเข้าใจบุคคลอื่น 7) ความรับผิดชอบต่อสังคม 8) ความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล 9) ความสามารถในการตีความเป็นจริงได้อย่างถูกต้อง 10) ความยืดหยุ่น 11) ความสามารถในการแก้ไขปัญหา 12) ความทนต่อความเครียด 13) ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ 14) มองโลกในแง่ดี 15) มีความสุขกับชีวิต

การศึกษาและประเมินองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียน ได้ศึกษาจากเอกสาร บทความวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 10 แหล่ง ได้แก่ กร ศิริโชควัฒนา (2561) กนกพร โพธิมณี (2562) ชาปิยา สิมลา (2563) ปวีณา บุศยรัตน์ (2565) อนุพล สนมศรี (2565) ปฐมวิทย์ วิจิรวาท (2565) Goleman (1995) Cooper and Sawaf (1997) Mayer and Salovey (2000) และ Bar-On and

Parker (2000) สังเคราะห์ให้องค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง 2) การควบคุมอารมณ์ตนเอง 3) ความเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น 4) การสร้างแรงจูงใจให้แก่ตนเอง 5) ทักษะทางสังคม และประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จากที่กล่าวมาสามารถสรุปกรอบแนวคิดการวิจัยได้ตามภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้ ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบเชิงสำรวจ และการศึกษาเอกสาร โดยมีขั้นตอนวิธีดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

แหล่งข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาแนวคิด เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยการวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียน จากแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จาก 10 แหล่ง ได้แก่ กร ศิริโชควัฒนา (2561) กนกพร โพธิมณี (2562) ชาปิยา สิมลา (2563) ปวีณา บุศร์รัตน์ (2565) อนุพล สนมศรี (2565) ปฐมวิทย์ วิจิรวาท (2565) Goleman (1995) Cooper and Sawaf (1997) Mayer and Salovey (2000) และ Bar-On and Parker (2000)

กลุ่มเป้าหมาย

ขั้นตอนที่ 2 การประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน โดยกำหนดคุณสมบัติ ดังนี้

1. อาจารย์ในระดับอุดมศึกษา มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาเอกทางการศึกษา ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์และมีประสบการณ์ในการสอนไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 1 คน

2. ผู้บริหารโรงเรียน มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโทหรือมีวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ มีประสบการณ์ในการบริหารไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 2 คน

3. ครูผู้สอน มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโท หรือมีวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าครูชำนาญการพิเศษ มีประสบการณ์ในการทำงานไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 2 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีในครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. แบบสังเกตห้องประกอบ เป็นตารางสังเกตห้องประกอบความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียน จากจำนวน 10 แหล่ง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียน เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนประยุกต์ตามแนวทางของ Likert (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) เพื่อประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียนและมีส่วนคำถามปลายเปิดเพื่อเสนอแนะแนวคิดเพิ่มเติม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. สังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 10 แหล่ง และนำเสนอคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณา

2. ประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียน ผู้วิจัยส่งแบบประเมินให้ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยขอหนังสือราชการ จากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ นำแบบสอบถามพร้อมหนังสือราชการ ขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้ง 5 คน โดยจัดส่งเอกสารโครงร่างและแบบประเมินให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 7 วัน และแนบ QR Code หากผู้ทรงคุณวุฒิประสงค์ที่จะประเมินแบบออนไลน์ เก็บแบบสอบถามตามที่นัดหมายไว้ และรวบรวมผลการตอบแบบประเมินพร้อมตรวจสอบความถูกต้อง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. การสังเกตห้องประกอบ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสังเกตเอกสารโดยคัดสรรองค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียน ความถี่ตั้งแต่ 5 ขึ้นไป หรือคิดเป็นร้อยละ 50 ขึ้นไป ของความถี่ทั้งหมด (Sholihah et al., 2020)

2. การประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ ผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยเลือกองค์ประกอบที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากขึ้นไป หรือมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยเป็นดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 แปลความว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 แปลความว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 แปลความว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 แปลความว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 แปลความว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิจัยใน 2 ขั้นตอน ดังนี้

ผลการวิจัย

1. องค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียน จากการสังเคราะห์แนวคิดและงานวิจัยของนักวิชาการและนักวิจัย จำนวน 10 แหล่ง พบว่า มี 5 องค์ประกอบ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียน

องค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียน	นักวิชาการ/นักวิจัย												
	กร ศิริโชควัฒนา	กนกพร โพธิ์มณี	ชาปิยา ลิ้มลา (2563)	ปวีณา บุตรรัตน์ (2565)	อนุพล สมนศรี (2565)	ปฐมวิทย์ วิริวาท	Goleman (1995)	Cooper and Sawaf	Mayer and Salovey	Bar-On and Parker	รวมความถี่	ร้อยละ	องค์ประกอบที่มุ่ง
1. การตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง											10	100	✓
- เข้าใจอารมณ์ของตนเอง	✓												
- การตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง		✓	✓	✓	✓	✓	✓			✓			
- รอบรู้ทางอารมณ์								✓					
- การรับรู้อารมณ์ตนเอง									✓				
- การกล้าแสดงความรู้สึกของตนเอง										✓			
- ความลึกซึ้งทางอารมณ์								✓					
2. การควบคุมอารมณ์ตนเอง											10	100	✓
- การจัดการณ์อารมณ์ตนเอง	✓												
- การควบคุมอารมณ์ของตนเอง		✓			✓	✓	✓						
- การควบคุมตนเอง			✓	✓						✓			
- ความเหมาะสมทางอารมณ์								✓					
- อดทนอดกลั้นต่อความเครียด										✓			
- การจัดการอารมณ์									✓				
3. การสร้างแรงจูงใจให้แก่ตนเอง											8	80	✓
- การสร้างแรงจูงใจให้แก่ตนเอง	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓				
4. การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น											9	90	✓
- ความเข้าอกเข้าใจผู้อื่น	✓												
- การเข้าใจความรู้สึกผู้อื่น		✓			✓	✓	✓		✓				
- การรับรู้ความรู้สึกของผู้อื่น			✓										
- การเข้าใจบุคคลอื่น				✓						✓			

ตารางที่ 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียน

องค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียน	นักวิชาการ/นักวิจัย												
	กร ศิริโชควัฒนา	กนกพร โพธิมณี	ชาปิยา สิมลา (2563)	ปวีณา บุศร์รัตน์ (2565)	อนุพล สมนศรี (2565)	ปฐมวิทย์ วิริวาท	Goleman (1995)	Cooper and Sawaf	Mayer and Salovey	Bar-On and Parker	รวมความถี่	ร้อยละ	องค์ประกอบที่มุ่ง
5. ทักษะทางสังคม											8	80	✓
- การสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับคนอื่น	✓												
- ทักษะทางสังคม		✓	✓		✓	✓	✓						
- การรักษาสัมพันธภาพ									✓				
- การสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล										✓			
6. ความเป็นไปได้ทางอารมณ์								✓			1	10	
7.ความยืดหยุ่น										✓	1	10	
8. การมองโลกในแง่ดี										✓	1	10	
9. การนับถือตนเอง										✓	1	10	
10. ความเป็นอิสระ										✓	1	10	
11. ความต้องการบรรลุสิ่งที่ตนปรารถนา										✓	1	10	
12. การตีความจริงได้อย่างถูกต้อง										✓	1	10	
13. ความสามารถในการแก้ปัญหา										✓	1	10	
14. ความรับผิดชอบต่อสังคม										✓	1	10	
15. การมีความสุขในชีวิต										✓	1	10	
รวม	5	5	5	4	5	5	5	4	5	15			

จากตาราง 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียน พบว่ามีองค์ประกอบทั้งหมด 15 องค์ประกอบ ผู้วิจัยได้คัดสรรองค์ประกอบที่มีโรงเรียน ความถี่ตั้งแต่ 5 ขึ้นไป หรือคิดเป็นร้อยละ 50 ขึ้นไป ของความถี่ทั้งหมด ได้จำนวน 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง 2) การควบคุมอารมณ์ตนเอง 3) การเข้าใจการความรู้สึกของผู้อื่น 4) การสร้างแรงจูงใจให้แก่ตนเอง และ 5) ทักษะทางสังคม

2. ความเหมาะสมขององค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียน พบว่า ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งได้จากการตอบแบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ผลการประเมินแสดงในตารางที่ 2

ตาราง 2 ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียน
(ค่าเฉลี่ยจากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน)

องค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ของ ผู้บริหารโรงเรียน	ความเหมาะสม		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1.การตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง	5.00	0.00	มากที่สุด
2.การควบคุมอารมณ์ตนเอง	4.80	0.28	มากที่สุด
3.การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น	5.00	0.00	มากที่สุด
4.การสร้างแรงจูงใจให้แก่ตนเอง	4.72	0.41	มากที่สุด
5.ทักษะทางสังคม	4.76	0.43	มากที่สุด
รวม	4.86	0.11	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียนโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านการตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง ($\bar{X}$ = 5.00) ด้านการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น ($\bar{X}$ = 5.00) ด้านการควบคุมอารมณ์ตนเอง ($\bar{X}$ = 4.80) ด้านการมีทักษะทางสังคม ($\bar{X}$ = 4.76) และด้านการสร้างแรงจูงใจแก่ตนเอง ($\bar{X}$ = 4.72)

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยขออภิปรายผลการศึกษาคำตอบขององค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียนในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. ผลจากการศึกษาและสังเคราะห์องค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งได้จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีของนักวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 10 แหล่งพบว่าความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียนประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง 2) การควบคุมอารมณ์ตนเอง 3) เข้าใจการความรู้สึกของผู้อื่น 4) การสร้างแรงจูงใจให้แก่ตนเอง และ 5) ทักษะทางสังคม ทุกองค์ประกอบมีค่าความถี่ร้อยละ 50 ขึ้นไป และผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบพบว่าทุกองค์ประกอบมีค่าเฉลี่ยมากกว่า 3.51 แสดงว่าเป็นองค์ประกอบที่มีความเหมาะสม ทั้งนี้เพราะองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารล้วนมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อผู้บริหาร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุพล สนมศรี (2565) ที่ได้สังเคราะห์องค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาได้ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเอง 2) การควบคุมอารมณ์ตนเอง 3) การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น 4) การสร้างแรงจูงใจตนเอง และ 5) ทักษะทางสังคม ซึ่งโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด สามารถนำมาอภิปรายเป็นรายด้าน ได้ดังนี้

1.1 การตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง ผู้บริหารที่ตระหนักรู้อารมณ์ของตนเองจะสามารถรับรู้อารมณ์ที่เกิดขึ้นและตระหนักถึงผลกระทบที่อารมณ์และความต้องการของตนจะมีต่อผู้อื่น สามารถประเมินจุดเด่นและจุดด้อยของตนและมีความมั่นใจในความสามารถของตนเอง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ จิรนนท์ จันทร์เจ็ก (2564) ที่พบว่าการตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการรู้จักและเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง การรู้เท่าทันอารมณ์ของตนเอง เข้าใจสาเหตุและ

ผลกระทบที่เกิดขึ้น และเห็นคุณค่าในงานที่ตนเองทำอยู่ เป็นพื้นฐานสำคัญที่ทำให้สามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 การควบคุมอารมณ์ของตนเอง ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการจัดการและควบคุมอารมณ์ของตนเองได้อย่างเหมาะสมเมื่อต้องประสบกับปัญหา ทั้งนี้เพราะการเป็นผู้บริหารย่อมต้องเผชิญกับปัญหาอุปสรรคและข้อขัดแย้งต่าง ๆ ซึ่งเป็นเหตุให้อารมณ์เปลี่ยนแปลงแปรปรวน ดังนั้นต้องควบคุมและจัดการกับอารมณ์โดยใช้กระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลก่อนแสดงพฤติกรรม การจัดการความเครียด ความโกรธ และอารมณ์เชิงลบ เพื่อให้สามารถแสดงออกได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ปฐมวิทย์ วิจิรวาท (2565) ที่พบว่า การควบคุมอารมณ์ตนเอง เป็นความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนใน การจัดการอารมณ์และพฤติกรรมของตนเองให้เหมาะสมกับสถานการณ์ รวมถึงการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญที่ทำให้ผู้บริหารเป็นแบบอย่างที่ดี สร้างความน่าเชื่อถือ ช่วยให้การตัดสินใจมีความรอบคอบ ลดความขัดแย้งในองค์กร

1.3 การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น ผู้บริหารในยุคปัจจุบันจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการทำงานเป็นทีม ดังนั้นการที่จะดึงและรักษาบุคลากรที่มาร่วมทำงานได้ ต้องเข้าใจและเข้าถึงอารมณ์ความต้องการของผู้อื่น การสังเกตพฤติกรรม การฟังอย่างตั้งใจและการใส่ใจในรายละเอียด พร้อมทั้งแสดงความเห็นอกเห็นใจ ตอบสนองความรู้สึกความต้องการของผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับผลการศึกษาของ อังค์วรา สายแสงจันทร์(2565) ที่พบว่า การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น เป็นสิ่งสำคัญต่อการทำงานเป็นทีม ช่วยให้สามารถรักษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี ผู้บริหารที่เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นและตอบสนองความรู้สึกของผู้อื่นอย่างเหมาะสม ย่อมส่งผลต่อความสำเร็จของสถานศึกษาโดยรวม

1.4 การสร้างแรงจูงใจให้แก่ตนเอง การเป็นผู้บริหารจะต้องมีความรู้ความสามารถในการบริหารงานเพื่อให้งานนั้นประสบความสำเร็จ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสามารถสร้างกำลังใจให้ตนเองในการคิดและกระทำการสร้างสรรค์ มีการตั้งเป้าหมายในการทำงานอย่างชัดเจน มีความเชื่อมั่นทางบวกในการปฏิบัติงานให้สำเร็จตามเป้าหมายโดยไม่ย่อท้อต่อปัญหาและอุปสรรค เป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นและตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา มีความพร้อมในการทำงานและพร้อมที่จะตัดสินใจทำในสิ่งต่างๆ อยู่เสมอ มีแรงจูงใจในการทำงานเพื่อให้งานประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชนิกันต์ สมโภชน์ (2568) ที่พบว่า การสร้างแรงจูงใจให้แก่ตนเอง คือคุณลักษณะสำคัญของผู้บริหารโรงเรียนที่แสดงออกถึงความมุ่งมั่นในการนำพาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จ ผ่านการสร้างกำลังใจให้ตนเองในการคิดและปฏิบัติอย่างสร้างสรรค์ การตั้งเป้าหมายที่ชัดเจน ความไม่ย่อท้อต่อ รวมถึงแรงผลักดันภายในที่จะทำให้งานบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

1.5 ทักษะทางสังคม ผู้บริหารต้องมีการติดต่อสื่อสารกับบุคลากรในสถานศึกษาเดียวกัน ต่างสถานศึกษาและชุมชน ผู้บริหารควรสร้างความสัมพันธ์และรักษาความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น มีความเป็นผู้นำ มีความสามารถในการสื่อสารที่ดีและชัดเจน การที่ผู้บริหารสถานศึกษามีทักษะทางสังคมจะทำให้สามารถทำงานร่วมกับบุคคลต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับผลการศึกษาของ อัญชลีพร แก้วลัม (2566) ที่พบว่า ทักษะทางสังคม เป็นทักษะที่จำเป็นมากสำหรับการใช้ชีวิตและการทำงานของผู้บริหารให้ประสบความสำเร็จ เพราะสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับคนรอบข้าง ลดปัญหาความขัดแย้ง และร่วมมือกันทำงานให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากผลการวิจัยทำให้ได้ทราบองค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียน โดยมีขั้นตอนในการวิจัย ได้แก่ การศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ใช้วิธีการสังเคราะห์เชิงเนื้อหา ทำให้ได้องค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียน 5 องค์ประกอบ จากนั้นทำการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ ด้วยผู้ทรงคุณวุฒิอีกครั้ง โดยจากการสังเคราะห์องค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียน ได้องค์ความรู้ใหม่ตามภาพที่ 2 ดังนี้

ภาพที่ 2 องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลจากการศึกษาองค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียนมี 5 องค์ประกอบ ทำให้ทราบถึงองค์ประกอบหลักของความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียน ดังนั้นผู้บริหารสามารถนำสารสนเทศดังกล่าวไปตรวจสอบตนเองหรือนำไปวางแผนพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของตนเพื่อคุณภาพในการบริหารงานของสถานศึกษาต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียน และรูปแบบการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียน เพื่อให้ได้สารสนเทศที่ชัดเจนยิ่งขึ้นและ สามารถนำมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กรต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กร ศิริโชควัฒนา. (2561). *E.Q.การบริหารอารมณ์อย่างฉลาด*. กรุงเทพฯ:ซีซีนิ อินเตอร์เนชั่นแนล.

- จิรนนท์ จันท์เจ็ก. (2564). การศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3. วิทยานิพนธ์ ค.ม.นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ชนิกานต์ สมโภชน์. (2568).การศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2.วิทยานิพนธ์ ค.ม.ชัยภูมิ: มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- ชาปิยา สิมลา. (2563).ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร.วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปฐมวิทย์ วิริวาท. (2565).ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม.พะเยา: มหาวิทยาลัยพะเยา.
- ปวีณา บุศยรัตน์. (2565). ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียนสถานศึกษาตามการรับรู้ ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด.วิทยานิพนธ์ ค.ม.จันทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- วิญญพศ ไชยธิกุลโรจน์. (2564). ผู้บริหารสถานศึกษากับการพัฒนาตัวบ่งชี้ความฉลาดทางอารมณ์และสังคม. วารสารการวัดประเมินผลวิจัยและสถิติทางสังคมศาสตร์. 2(1), 17-26.
- อนุพล สนมศรี. (2565).ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อบรรยากาศ องค์การในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครพนม เขต 2.วิทยานิพนธ์ ค.ม.สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- อังค์วรา สายแสงจันทร์.(2565). โมเดลสมการโครงสร้างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4.วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.ขอนแก่น:มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อัญชลีพร แก้วลิ้ม. (2566).ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1.วิทยานิพนธ์ ค.ม.นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- Bar-On R. & Parker J. D. A. (2002) .The Handbook of Emotional Intelligence. SanFrancisco:Jossey-Bass.
- Cooper, R. & Sawaf.(1997).Executive E.Q.:Emotional Intelligence in Leadership and Organization. New York : Grosset and Putnam.
- Goleman, D. (1995). *Emotional intelligence: Why it can matter more than IQ*. New York: Bantam Books.
- Goleman, B. & McKee. (2004). Primal Leadership: Learning to Lead with Emotional Intelligence. Boston:Harvard Business School Press.
- Mayer, J. D., & Salovey, P. (1997). What is emotional intelligence? In D. Goleman (Ed.), *Emotional development and emotional intelligence* (pp. 3–31). New York: Basic Books.
- Sholihah et al., (2020). Development of Interactive Multimedia Learning Courseware to Strengthen Students' Character. *European Journal of Educational Reseach*, 9(3), 1267-1279.